

**MANUAL DE TEHNICĂ
A MASAJULUI TERAPEUTIC
ȘI
KINETOTERAPIA COMPLEMENTARĂ**

Vol. I

a XX-a ediție a lucrării, revizuită și completată

– Prima apariție în domeniu –

ANGHEL DIACONU

**MANUAL DE TEHNICĂ
A MASAJULUI TERAPEUTIC
ȘI
KINETOTERAPIA COMPLEMENTARĂ**

Vol. I

a XX-a ediție a lucrării, revizuită și completată

– Prima apariție în domeniu –

**EDITURA UNIVERSITARĂ
București**

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Manual de tehnică a masajului terapeutic și kinetoterapia complementară /
Anghel Diaconu. - Ed. reviz.. - București : Editura Universitară, 2018
3 vol.
ISBN 978-606-28-0812-9
Vol. 1. - 2018. - Conține bibliografie. - ISBN 978-606-28-0813-6

615

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062808136

© Toate drepturile asupra lucrării aparțin în exclusivitate autorului. Orice valorificare a conținutului în afara limitelor acestor legi este interzisă și pasibilă de pedeapsă. Acest lucru este valabil pentru orice reproducere – integrală sau parțială, indiferent de mijloace (multiplicări, traduceri, microfilmări, transcrieri pe cd-uri, dvd-uri, stick-uri de memorie etc.).

Copyright © 2018
Editura Universitară
Editor: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021.315.32.47
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021.315.32.47 / 07217 CARTE / 0745.200.357
comenzi@editurauniversitara.ro
O.P. 15, C.P. 35, București
www.editurauniversitara.ro

„Medicul trebuie să aibă experiență în multe privințe, dar fără doar și poate în privința masajului, căci masajul poate întări o încheietură care este prea slăbită și poate slăbi o încheietură care este prea înțepenită.”

„Organele nu își conservă capacitatea funcțională decât grație acestora și a unui exercițiu fizic adecvat. Așa toți cei care se vor purta astfel, își vor asigura o bună sănătate, o dezvoltare armonioasă și o tinerețe lungă.”

„Primum non nocere!” („În primul rând să nu faci rău!”)

**HIPOCRAT din Cos,
Părintele medicinei moderne**

Supranumit părintele masajului terapeutic suedez, Pehr Henrik Ling a descoperit beneficiile acestei terapii pornind de la tratarea propriilor afecțiuni ale aparatului locomotor, denumind manevrele masajului, dar nelăsând urmașilor niciun document despre tehnica de efectuare a acestora. Până la apariția acestei monografii, niciun specialist în domeniu nu a descris tehnica efectuării manevrelor masajului.

Terapia prin masaj a fost descoperită și creată pentru alinarea durerii, pentru echilibrarea tonusului musculaturii și pentru deblocarea sau întărirea articulațiilor afectate.

Masajul în prezent face parte din tetrada de aur a recuperării, el neputând fi asociat niciodată cu alte procedee care au în vedere o altă categorie de beneficiari.

Având în vedere toate aceste considerente și pregătirea mea de terapeut specialist în balneofiziokinetoterapie și masaj, însușită sub coordonarea celui care ne-a dezvăluit tainele acestei nobile profesii, dr. T. Agârbiceanu, am fost determinat să concep această monografie a artei masajului.

„Manualul de tehnică a masajului terapeutic și kinetoterapia complementară” - prima apariție în domeniu, este o monografie amplă a artei masajului terapeutic, prezentată teoretic, practic și ilustrat.

În conținutul acestei lucrări sunt prezentate toate detaliile despre tehnica de efectuare a fiecărei manevre a masajului terapeutic și modul de prelucrare a țesuturilor de pe fiecare zonă și regiune a corpului.

Noțiunile prezentate în această lucrare sunt rodul activității mele de peste 45 de ani, perfecționate printr-un proces de continuă pregătire, atât ca terapeut în Laboratorul de Cercetare și Recuperare a Capacității de Muncă, cât și ca profesor (timp în care am pregătit numeroase generații de specialiști).

Lucrarea umple golul existent în literatura medicală de specialitate, fapt confirmat și de numeroase distincții primite de la unitățile de vârf din domeniu, cât și de evaluarea numeroșilor specialiști de seamă.

Această lucrare a fost aprobată de Ministerul Educației Naționale (cu Ordinul nr. 5455/18.10.2010) ca manual pentru studiul la toate nivelele (tehnicieni, asistenți, kinetoterapeuți și studenți).

Manualul este abecedarul acestei profesii și este recomandat tuturor profesorilor instructori, cât și celor care doresc să învețe și să practice nobila profesie de terapeut în beneficiul semenilor noștri aflați în suferință.

Pentru observații, precum și pentru îmbunătățirea conținutului lucrării, autorul poate fi contactat la numărul de telefon: 0722.323.801, sau prin e-mail: anghel.diaconu48@yahoo.com.

Anghel Diaconu

Această premiere oferită de cel mai înalt forum de știință din țara noastră reprezintă aprecierea valorii științifice, teoretice și practice a lucrării „*Tratat de tehnica masajului terapeutic și kinetoterapia complementară*” care este totodată și manual unic pentru studiu la toate nivelele de specialitate aprobat de Ministerul Educației Naționale cu Ordinul nr. 5455/18.10.2010.

Manualul de „*Tehnică a masajului terapeutic și kinetoterapia complementară*”, prima apariție în domeniu este abecedarul acestei profesii necesar în pregătirea tuturor persoanelor care doresc să practice corect și eficient această terapie în beneficiul semenilor noștri aflați în suferință.

ROMÂNIA
MINISTERUL SĂNĂTĂȚII
COMISIA CONSULTATIVĂ DE REABILITARE MEDICALĂ

DIPLOMĂ DE EXCELENȚĂ

Se acordă domnului **ANGHEL DIACONU** autor al Tratatului de Tehnică a Masajului Terapeutic și Kinetoterapia complementară, Editura Academiei Oamenilor de Știință din România – 2013, lucrare aprobată de **Ministerul Educației Naționale** ca manual de studiu pentru pregătirea de specialitate la toate nivelurile.

PREȘEDINTE
LECTOR UNIV. DR. DAN BLENDEA

București, 29.10.2015

Diplomă de merit

Se acordă domnului **Anghel Diaconu**, autor al lucrării "Tratat de tehnică a masajului terapeutic" – apărut la Editura Academiei Oamenilor de Știință din România.

Lucrarea cu caracter de monografie își propune o abordare complexă și amănunțită a tehnicilor de masaj și oferă informațiile necesare formării profesionale a celor ce se specializează în acest domeniu.

Manager,
Dr. Horia Lăzărescu

Director Medical,
Conf. Dr. Delia Cintează

Data: 28.10.2015

„Manualul de tehnică a masajului terapeutic este o apariție editorială necesară, are caracter de monografie și calitățile unei ample prezentări, respectând toate secvențele ce se impun unui manual detaliat pentru a oferi informațiile necesare formării profesionale pe secțiunea de masaj terapeutic pentru balneofizioterapeut și fiziokinetoterapeut.”

**Prof. Dr. Adriana Sarah Nica,
Universitatea de Medicină și Farmacie „Carol Davila”**

„În literatura medicală din țara noastră și din numeroase alte țări nu au fost publicate, până în prezent, monografiile dedicate manevrelor și tehnicilor de executare a masajului terapeutic. Această lucrare, «Manualul de tehnică a masajului terapeutic», are meritul de a înlătura golul existent în domeniu.

Autorul lucrării, Anghel Diaconu, specialist în balneo-fizioterapie și masaj, având o îndelungată experiență în domeniu, a obținut rezultate remarcabile în ameliorarea stării de sănătate a unui mare număr de pacienți.”

Prof. Dr. Ștefan ȘUTEANU

Președinte de onoare al Societății Române de Reumatologie

„Cartea își propune o abordare complexă și amănunțită a tehnicilor de masaj, ca metodă de tratament asociată kinetoterapiei și fizioterapiei. Această monografie vine în sprijinul celor care se specializează în acest domeniu, prin furnizarea cunoștințelor teoretice și practice necesare.”

**Conf. Dr. Delia Cintează,
Institutul Național de Recuperare, Medicină Fizică și
Balneoclimatologie**

Parcurgând monografia am constatat bogăția de informații cu aplicabilitate practică, utile maseurilor și fizioterapeuților cu pregătire diferită (elevi și studenți). Maseurul trebuie să fie un bun cunoscător al tainelor acestei adevărate arte de comunicare nonverbală cu omul suferind, de transmitere a unor mesaje din exterior menite să-i rearmonizeze funcționalitatea somato-psihică.

**Conf. Dr. Gilda Mologhianu,
Universitatea de Medicină și Farmacie „Carol Davila” și
INRMFB**

CUPRINS

VOLUMUL 1

Prefață	17
Prof. Dr. Adriana Sarah Nica – Director Departament 9 Clinic, UMF „Carol Davila”, Șef Secție III - INRMFB, Consilier EFIC	
Preambul	22
Prof. Dr. Adriana Sarah Nica – Director Departament 9 Clinic, UMF „Carol Davila”, Șef Secție III - INRMFB, Consilier EFIC	
Scurt istoric	25
Capitolul I	
Noțiuni esențiale pentru selectarea și pregătirea celor care vor practica masajul	27
A. Noțiuni esențiale pentru selectarea persoanelor care vor practica masajul	28
B. Noțiuni esențiale necesare în pregătirea celor care vor practica masajul	29
Noțiuni de psihologie și psihoterapie prezentate de către Profesor Florentina Avram	
C. Reguli generale pe care trebuie să le îndeplinească terapeutul	31
D. Condițiile și dotarea sălii de masaj	32
Capitolul II	
Definiția, clasificarea, succesiunea manevrelor masajului terapeutic medical și tehnica de efectuare a acestora	35
I. Definiția și clasificarea masajului terapeutic medical	36
II. Clasificarea și succesiunea manevrelor masajului	38
III. Descrierea tehnicii de efectuare a fiecărei manevre a masajului medical	40
A. Manevrelor principale ale masajului	44
1. Netezirea (Eflourajul sau mângâierea)	44
2. Frământatul (Petrisajul)	60
3. Fricțiunea	79

4. Baterea (Tapotamentul).....	86
5. Vibrațiile.....	93
B. Manevrelor complementare.....	96
1. Rulatul (Mângăluirea).....	96
2. Cernutul.....	100
3. Compresiunile.....	103
4. Tracțiunile.....	109
5. Scuturăturile.....	114
6. Elongațiile.....	115
C. Kinetoterapia complementară.....	118
Efectele generale ale prelucrării țesuturilor, aparatelor și sistemelor corpului uman cu manevrele masajului medical și ale kinetoterapiei complementare.....	125

Capitolul III

Tehnica de efectuare a fiecărei manevre a masajului terapeutic medical, modul de prelucrare a țesuturilor pe cele 25 de regiuni și zone ale corpului și kinetoterapia complementară adecvată fiecărei articulații prelucrate.....	129
Reguli generale de respectat pentru efectuarea corectă a tehnicii manevrelor masajului medical pe fiecare zonă a corpului.....	130
I. Masaj pe regiunea și zona toracală dorsală (spatele) și kinetoterapia complementară.....	133
II. Masaj pe regiunea și zona lombo-sacro-coccigiană și kinetoterapia complementară.....	178
III. Masaj pe regiunea și zona feselor și kinetoterapia complementară.....	209
IV. Masaj pe regiunea și zona articulațiilor coxofemorale (șoldurile) și kinetoterapia complementară.....	231
V. Masaj pe regiunea și zona coapselor și kinetoterapia complementară.....	270
VI. Masaj pe regiunea și zona articulațiilor genunchilor și kinetoterapia complementară.....	306
VII. Masaj pe regiunea și zona gambelor și kinetoterapia complementară.....	352
VIII. Masaj pe regiunea și zona articulațiilor gleznelor și kinetoterapia complementară.....	399
IX. Masaj pe regiunea și zona picioarelor propriu-zise (labele picioarelor) și kinetoterapia complementară.....	450
X. Masaj pe regiunea și zona degetelor membrelor inferioare (pelvine) și kinetoterapia complementară.....	495

În continuare, celelalte regiuni sunt descrise în volumul 2

VOLUMUL 2

XI.	Masaj pe regiunea și zona peretelui abdominal și kinetoterapia complementară	553
XII.	Masaj pe zona toracelui anterior (pieptul) și kinetoterapia complementară	579
XIII.	Masaj pe regiunea și zona hemitoracelor și a sânilor în perioada de lactație, în cazul sânelui afectat de mastită, în cazul sânelui căzut și kinetoterapia complementară	607
XIV.	Masaj pe regiunea și zona cervicală și kinetoterapia complementară	660
XV.	Masaj pe regiunea și zona articulațiilor umerilor (centura scapulohumerală) și kinetoterapia complementară	686
XVI.	Masaj pe regiunea și zona brațelor și kinetoterapia complementară....	717
XVII.	Masaj pe regiunea și zona articulației coatelor și kinetoterapia complementară	743
XVIII.	Masaj pe regiunea și zona antebrățelor și kinetoterapia complementară	766
XIX.	Masaj pe regiunea și zona articulațiilor mâinilor (pumnilor) și kinetoterapia complementară.....	791
XX.	Masaj pe regiunea și zona mâinilor propriu-zise și kinetoterapia complementară	820
XXI.	Masaj pe regiunea și zona degetelor membrelor superioare (toracale) și kinetoterapia complementară.....	855
XXII.	Masaj pe regiunea și zona anterioară a gâtului și kinetoterapia complementară	893
XXIII.	Masaj pe zona feței și kinetoterapia complementară.....	915
XXIV.	Masaj pe zona frunții și kinetoterapia complementară.....	935
XXV.	Masaj pe zona scalpului (cutia craniană) și kinetoterapia complementară	943

Capitolul IV

Masaj general

Prelucrarea țesuturilor de pe toate regiunile și zonele corpului uman 953

Capitolul V

I. Masajul efectuat pe copil (bebeluș) de către unul dintre părinți sau de către maseur..... 1054

A. Condițiile și perioada din viață a bebelușului când unul dintre părinți poate să efectueze masajul..... 1054

B. Tehnica de efectuare a fiecărei manevre a masajului și modul de prelucrare a țesuturilor pe fiecare segment sau pe întreg corpul bebelușului de către unul dintre părinți	1061
C. Tehnica de efectuare a fiecărei manevre a masajului și modul de prelucrare a țesuturilor pe un segment sau pe întreg corpul bebelușului de către maseur, în cazul unor afecțiuni	1078
II. KINETOTERAPIA	1079
Condițiile și modul de efectuare a gimnasticii pentru copii (0-20 luni)....	1079
Bibliografie	1090

În continuare, celelalte regiuni sunt descrise în volumul 3

VOLUMUL 3

Capitolul VI

Masajul. Tehnici particulare	1101
Masajul aplicat în diferite afecțiuni prin diferite tehnici particulare derivate din manevrele masajului terapeutic	1101
Rolul masajului terapeutic în creșterea eficienței masajului limfatic, reflex, sportiv etc.	1102
Conf. Dr. Gilda Mologhianu	
1. Drenajul limfatic manual (Leduc)	1104
2. Masajul reflex (1, 3, 5)	1110
3. Masajul transversal profund Cyriax	1127
4. Masajul periostal (Vogler)	1130
5. Tehnica de palpăre rulare Wettervald	1131
6. Masajul manipulativ Terrier	1132
7. Metoda lui Rabe	1133
8. Metoda lui Bugnet	1133
9. Criomasajul	1134
10. Masajul colonului	1135

Capitolul VII

I. Masaj pe segmentele corpului cu pacientul așezat pe scaun	1138
II. Dispozitive complementare terapiei prin masaj	1173
Instructor terapeut Mircea Badea Ene Ene	

Capitolul VIII

Masajul terapeutic, procedură de bază în recuperarea diferitelor afecțiuni, cât și pentru prevenirea lor sau/și pentru întreținerea și menținerea stării de bine a tuturor persoanelor 1196

Prof. Dr. Adriana Sarah Nica

- A. Evaluarea medicală și investigațiile specifice sunt obligatorii anterior aplicării și dezvoltării de masaj terapeutic 1197
- B. Indicațiile și obiectivele terapiei prin masaj în funcție de modificările fizio-patologice și de cele psiho-comportamentale 1198
- C. Contraindicațiile terapiei prin masaj în funcție de categoriile de patologie 1215

Capitolul IX

Masajul terapeutic folosit ca procedură în ameliorarea și tratarea diferitelor afecțiuni..... 1223

1. Masajul terapeutic în bolile neurologice..... 1224

2. Masajul în afecțiuni reumatismale 1242

Conf. Dr. Delia Cintează

Capitolul X

Exerciții corective pentru aparatul locomotor în diferite afecțiuni, efectuate de către pacient sub coordonarea terapeutului..... 1247

Kinetoterapeut Vadim Panța

Postfață 1389

Tematica programelor analitice pentru cursuri, examene de absolvire, examen de asistent principal, examen de promovare pe post etc. sunt întocmite după manualul sau tratatul de tehnică a masajului. Acestea se găsesc pe site-ul fiecărei unități de învățământ de specialitate și pe cel al unităților sanitare..... 1389

- **Distincții obținute de autor pentru această lucrare, de la diverse unități de specialitate din domeniul medical și școlar** 1405

- Diplomă de excelență, din partea Comisiei de Reabilitare Medicală – Ministerul Sănătății;
- Diplomă de merit, din partea Institutului Național de Recuperare, Medicină Fizică și Balneoclimatologie;

- Diplomă de excelență, din partea Spitalului Clinic Județean de Urgență Ilfov;
- Diplomă de excelență, din partea Școlii Postliceale Sanitare „Fundeni”;
- Diplomă de merite deosebite, din partea Școlii Postliceale Sanitare „Fundeni” și altele.

MANUALUL DE TEHNICA MASAJULUI TERAPEUTIC ȘI KINETOTERAPIA COMPLEMENTARĂ a fost analizat și evaluat de un număr mare de personalități din sfera medicală și didactică de specialitate.

- **Acad. Prof. Dr. Vasile Câdea** – Președinte de onoare al Academiei Române;

- **Prof. Univ. Dr. Adriana Sarah NICA** – Director Departament 9 Clinic, UMF „Carol Davila”, Șef Secție III - INRMFB, Consilier EFIC;

- **Prof. Dr. Ștefan ȘUȚEANU** – Președinte de onoare al Societății Române de Reumatologie;

- **Conf. Dr. Delia CİNTEZĂ** – Catedra Recuperare Medicală de la Universitatea de Medicină și Farmacie „Carol Davila” București și de la Institutul Național de Recuperare, Medicină Fizică și Balneoclimatologie;

- **Conf. Dr. Gilda MOLOGHIANU** – Universitatea de medicină și farmacie „Carol Davila” București; Institutul Național de Recuperare, Medicină Fizică și Balneoclimatologie;

- **Dr. Bianca-Doina POȘIRCĂ** – Șef catedră B.F.K.T. la Liceul Tehnologic Special „Regina Elisabeta”, București;

- **Dr. Cornelia POPESCU** – Medic primar, cercetător științific gr. I, doctor în medicină;

- **Prof. coord. Cristian DRAGOMIR** – Director Școala de Masaj Dragomir și Casa de Sănătate Dragomir;

- **Constantin MOLDOVEANU** – Kinetoterapeut și lector formator la Centrul de pregătire profesională (tehnicieni maseuri) Alexander's;

- **Instructor Mircea Badea Ene Ene** – Liceul Tehnologic Special „Regina Elisabeta”;

- **Marga Apostoiu** – Școala Sanitară Fundeni;

- Și alții.

Punctele de vedere ale personalităților din sfera medicală prezentate mai jos au fost solicitate de către Ministerul Educației Naționale pentru aprobarea lucrării ca manual de studiu în școlile de specialitate.

PREFAȚĂ

Lucrarea „**Manual de tehnică a masajului terapeutic și kinetoterapia complementară**”, a XX-a ediție a lucrării – revizuită și completată, este o apariție editorială de referință, realitate dovedită atât de nevoia de informare profesională în domeniu, cât și prin modul de prezentare a corelației „masaj terapeutic – kinetoterapie”. Tema abordată, cu o valoare specifică deosebită prin pragmatismul ei, este rodul unei experiențe de peste 45 de ani.

În anul 2008, domnul Anghel Diaconu transfera pentru prima dată întreaga sa experiență profesională și didactică în paginile unei lucrări de acest tip. Manualul a acoperit golul existent în literatura medicală de specialitate, atât în țara noastră, cât și în alte țări și s-a dovedit a fi de o utilitate remarcabilă în formarea și perfecționarea aplicării masajului terapeutic pentru un număr important de practicieni, de la fizioterapeuți – nivelul postliceal clasic sau cel special, la fizioterapeuți în registrul universitar, rezidenți și medici specialiști.

Această primă apariție a fost solicitată de un număr extrem de important de specialiști, beneficiari ai informațiilor complexe cu caracter aplicativ privind masajul terapeutic.

În anul 2010, lucrarea a fost atestată de către Ministerul Educației Naționale ca manual de studiu pentru școlile de specialitate, la toate nivelele (elevi, studenți).

Ca urmare a cererilor, după atestarea Ministerului Educației Naționale, Editura Medicală a publicat ediția a II-a a „Manualului de tehnică a masajului terapeutic”, revizuit și adăugit.

Editura A.O.S.R. aprobă și publică în scurtă perioadă, începând cu anul 2013, edițiile III, IV, V și VI, revizuite și completate, iar ediția a VII-a în limbile română și engleză. De asemenea, în anul 2016, editura a publicat și cea de-a IX-a ediție a lucrării.

Asociația Nevăzătorilor din România, la cererea membrilor săi care se pregătesc și își desfășoară activitatea în acest domeniu, a publicat „Manualul de tehnică a masajului terapeutic și kinetoterapia complementară” în alfabetul Braille.

În SUA au fost publicate edițiile: a VIII-a și a XIX-a - în limba engleză, ca „Tratat”, a X-a și a XVIII-a - în limba italiană, ca „Tratat”,

a XI-a și a XVII-a - în limba română, ca „Tratat”, iar cea de-a XII-a și a XV-a - în limba română, ca „Manual de tehnică a masajului terapeutic și kinetoterapia complementară”. Aceste ediții sunt distribuite prin Amazon.

Editura Universitaria Craiova publică cea de-a XIII-a ediție a lucrării, intitulată *Manual de tehnică a masajului terapeutic și kinetoterapia complementară*.

Editura Universitară publică cea de-a XIV-a și cea de a XX-a ediție a lucrării, ca manual.

Lucrările prezentate păstrează o parte din structura și conținutul primei apariții, actualizează temele și aduc plusvaloare tehnică și științifică, prin viziunea de prezentare nouă, prin dezvoltarea subiectelor în context corelativ – „masaj terapeutic și kinetoterapie asociată”.

Contextul istoric și realitatea actuală a platformei europene privind formarea diferiților specialiști din grupul de recuperare, impun pregătirea profesională continuă (*long life learning*). Acestui deziderat îi răspunde din plin și fizioterapia, ce necesită periodic actualizarea informațiilor, în vederea unei bune corespondențe între aspectele teoretice și practice ale formării profesionale la nivel național și în conformitate cu nivelul de pregătire din platforma europeană. În acest context, publicațiile privind masajul terapeutic au fost sporadice și insuficiente ca bază de informare și formare pentru practicianul specialist de balneofizioterapie și masaj sau balneofiziokinetoterapie și masaj, astfel încât apariția acestei lucrări a fost extrem de oportună, găsindu-și atât locul, cât și utilitatea.

Lucrarea acoperă o arie importantă a nevoilor de formare profesională teoretică și practică pentru specialistul de Balneofiziokinetoterapie, de Fiziokinetoterapie și Kinetoterapie, prin structurarea materialului, prin detalierea metodologiilor de aplicare a diferitelor categorii de proceduri de masaj terapeutic și prin asocierea unui bogat material ilustrativ.

Conținutul *Manualului* se structurează logic, inițial cu aspectele specifice, ce țin de infrastructura sectorului de medicină fizică, respectiv masaj terapeutic și kinetoterapie asociată, continuate cu principiile generale după care se ghidează activitatea personalului din sectorul de masaj terapeutic.

Prin modalitățile de prezentare și organizare a capitolelor, metodologiilor, noțiunilor și procedeele tehnice, conținutul *Manualului* corespunde cerințelor de formare și perfecționare a specialiștilor în domeniu, corespunzând în același timp cu programa analitică referitoare la masajul terapeutic indicat ca metodă terapeutică, în contextul programelor de recuperare sau în programe profilactice. Prin conținut, cititorii primesc informații privind particularitățile diferitelor arii topografice, se familiarizează progresiv cu aspectele fiziologice și fiziopatologice la nivelul

organelor și țesuturilor pe care se exercită manevrele de masaj, învață să urmărească efectele fiziologice și terapeutice ale diferitelor forme de masaj terapeutic și regăsesc, în manieră aplicativă, justificarea corelațiilor dintre masajul terapeutic și kinetoterapia asociată.

Capitolul I prezintă criteriile esențiale pentru selectarea persoanelor care doresc să devină maseuri. De asemenea, sunt prezentate noțiunile de bază pe care trebuie să și le însușească orice persoană care dorește să practice această profesie și – în continuare – condițiile și dotarea sălii de masaj.

În Capitolul II, autorul Anghel Diaconu clasifică și detaliază structurat tehnica efectuării manevrelor masajului terapeutic.

Capitolul III cuprinde recomandările generale privind tehnica de efectuare corectă a metodologiilor manevrelor masajului terapeutic, tehnica de efectuare a fiecărei manevre a masajului pe fiecare regiune și pe fiecare zonă a corpului uman, precum și descrierea anatomofiziologică și topografică a fiecărei regiuni.

Capitolul IV prezintă tehnica de efectuare a masajului general, care este o sinteză a masajului pe regiuni. Autorul insistă asupra respectării reacțiilor de vecinătate, având în vedere pachetul musculo-vasculo-nervos și organele profunde, asupra particularităților algice și trofice locale sau de vecinătate și asupra particularităților de reacție somatică nespecifică și psihocomportamentală.

Capitolul V prezintă condițiile și tehnica de efectuare a masajului pe copii (bebeluși) de către părinți sau/și de către maseuri.

În continuare este prezentat rolul masajului terapeutic în creșterea eficienței tratamentului cu masaj limfatic, reflex și sportiv.

Apreciez și consider (căci sunt binevenite și necesare) și următoarele capitole, prezentate de către personalități de vârf din sfera medicală, care completează noțiunile tehnico-științifice și practice în domeniu, necesare în pregătirea complexă a persoanelor care vor practica această terapie pentru a reda starea de sănătate a persoanelor aflate în suferință.

În Capitolul VI, Conf. Dr. Gilda Mologhianu prezintă masajul – tehnici particulare.

Capitolul VII, scris de către instructorul Ene Ene Mircea Badea, descrie tehnica de efectuare a masajului pe scaun.

În Capitolul VIII, Prof. Dr. Adriana Sarah Nica prezintă masajul terapeutic – procedură de bază în recuperare, evaluarea medicală, indicațiile și contraindicațiile acestei terapii.

Capitolul IX, scris de Conf. Dr. Delia Cintează, prezintă rolul masajului în terapia afecțiunilor neurologice și reumatismale.

Capitolul X conține exerciții corective pentru echilibrarea tonusului musculaturii, cât și pentru creșterea mobilității articulațiilor, efectuate de terapeut în colaborare cu pacientul.

Pe baza acestei lucrări cu un conținut clar prezentat, coerent structurat și convingător ilustrat, se pot realiza atât prezentări teoretice, cât și lucrări practice de tip demonstrații comparative, exerciții aplicative, studii de caz, analiză de situații pe diferite categorii de patologie, particularizate pe caz. Lucrarea poate sta la baza dobândirii de competențe și abilități impuse de standardul de pregătire pentru o ofertă profesională de bună calitate. Are un caracter aplicativ, acoperind o nevoie de informare și de exercițiu corectiv în domeniul fizioterapiei, ca ofertă specifică de terapie nonfarmacologică. De remarcat este și aspectul de noutate pentru literatura internațională de specialitate.

Lucrarea este scrisă după o experiență îndelungată de cunoaștere și aplicare a celor prezentate, fiind rodul acumulării secvențiale profesionale atât în zona de aplicare terapeutică, cât și în zona de educație.

Autorul, constant și meticulos în pregătirea și perfecționarea sa permanentă, a absolvit cursurile de nivel european de Preparador formare persoane adulte, organizate de Consiliul Național de Formare Profesională a Adulților, de către Ministerul Educației Naționale și de Ministerul Muncii.

Anghel Diaconu a pregătit și format numeroase generații de specialiști în domeniu. De asemenea, a participat la realizarea temelor de cercetare privind recuperarea capacității de muncă a deficienților locomotori din cadrul Laboratorului de Cercetare al Institutului de Expertiză Medicală și Recuperare a Capacității de Muncă și a coordonat direct cursurile de perfecționare și recalificare organizate de Ministerul Muncii în cadrul Institutului.

Totodată, lucrarea sa și-a dovedit utilitatea și în pregătirea persoanelor care vor practica masajul, dovadă fiind aprecierea numeroaselor unități de specialitate, care au considerat că autorul acestei lucrări cu conținut științific și didactic, aprobat de către Ministerul Educației Naționale, cu Ordinul Nr. 5455/18.10.2010, ca manual de studiu la toate nivelele, merită să primească aprecierile lor, oferindu-i distincții:

- ❖ Diplomă de excelență din partea Comisiei de Reabilitare Medicală – Ministerul Sănătății;
- ❖ Diplomă de merit din partea Institutului Național de Recuperare, Medicină Fizică și Balneoclimatologie;
- ❖ Diplomă de excelență din partea Spitalului Clinic Județean de Urgență Ilfov;
- ❖ Diplomă de excelență din partea Școlii Postliceale Sanitare „Fundeni” și altele.